

VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP DỰ ÁN ĐỂ DẠY HỌC PHẦN LỊCH SỬ ĐỊA PHƯƠNG TRONG CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG

• TS. VŨ THỊ NGỌC ANH

Trung tâm Nghiên cứu Giáo dục Phổ thông

Một trong những điểm mới của chương trình giáo dục phổ thông môn Lịch sử ở trường trung học phổ thông là việc tăng thời lượng cho phần lịch sử địa phương (LSĐP), đổi mới cách lựa chọn nội dung gắn với cuộc sống thực tiễn nhiều hơn, tạo điều kiện thuận lợi cho các hoạt động luyện tập, tự học, tự nghiên cứu của học sinh (HS) (1). Tuy nhiên, qua thời gian thí điểm và triển khai đại trà thì một vấn đề đặt ra là hiệu quả của nội dung giáo dục LSĐP chưa đáp ứng được yêu cầu, mục tiêu của chương trình giáo dục phổ thông (2).

Mục tiêu của chương trình LSĐP:

- LSĐP gắn liền với lịch sử dân tộc trong mỗi thời kì lịch sử. Bởi vậy, việc nghiên cứu LSĐP góp phần cung cấp, làm phong phú thêm tri thức lịch sử cho HS, giúp HS không những nắm rộng hơn, sâu hơn lịch sử dân tộc mà còn hiểu biết lịch sử của quê hương, thông qua việc tiếp xúc với nhiều tài liệu, hiện vật lịch sử của địa phương, các em sẽ được trang bị thêm kiến thức về cuộc sống lao động, về truyền thống của nhân dân địa phương, từ đó có tác dụng giáo dục lòng yêu quê hương, hình thành ý thức về nghĩa vụ đối với quê hương;

- Nghiên cứu LSĐP gắn liền với nghiên cứu lịch sử dân tộc trong từng thời kì sẽ làm cho HS hiểu rõ hơn những khái niệm lịch sử chung và riêng, nhận thức cụ thể, sinh động hơn những hình thái kinh tế - xã hội của các giai đoạn phát triển lịch sử dân tộc;

- Nghiên cứu LSĐP là biện pháp tốt để giáo dục HS lòng yêu lao động, kính trọng nhân dân lao động qua nhiều thế hệ, từ đó các em tự xác định cho mình nghĩa vụ bảo vệ, giữ gìn và phát huy truyền thống tốt đẹp của quê hương, địa phương mình;

- Nghiên cứu LSĐP còn có tác dụng tích cực trong việc rèn luyện khả năng thực hành cho HS. Cùng với các môn học và các hoạt động giáo dục khác của nhà trường góp phần phát huy tác dụng là trung tâm văn hoá, khoa học- kĩ thuật của nhà trường với địa phương, gắn liền nhà trường với đời sống xã hội.

Để việc dạy học LSĐP đáp ứng được các mục tiêu trên, chúng tôi xin giới thiệu một phương pháp dạy học có hiệu quả trong khi dạy LSĐP, đó là phương pháp dự án.

1. Đặc điểm của phương pháp dự án

Dạy học theo dự án là một phương pháp dạy học trong đó người học thực hiện một nhiệm vụ học tập phức hợp, có sự kết hợp giữa lí thuyết và thực tiễn, thực hành. Nhiệm vụ này được người học thực hiện với tính tự lực cao trong toàn bộ quá trình học tập, từ việc xác định mục đích, lập kế hoạch đến việc thực hiện dự án, kiểm tra, điều chỉnh cũng như đánh giá quá trình và kết quả thực hiện (3). Phương pháp dự án có các đặc điểm sau:

- *Định hướng HS*: HS được tham gia chọn chủ đề, nội dung học tập phù hợp với khả năng và hứng thú cá nhân. Trong quá trình thực hiện dự án, HS không chỉ được khuyến khích tính trách nhiệm, sự sáng tạo mà còn được rèn luyện kĩ năng cộng tác làm việc giữa các thành viên trong nhóm, giữa HS với giáo viên cũng như với các lực lượng xã hội khác tham gia trong dự án;

- *Định hướng thực tiễn*: Chủ đề của dự án thường xuất phát từ những tình huống của thực tiễn xã hội, thực tiễn nghề nghiệp cũng như thực tiễn đời sống, góp phần gắn việc học tập trong nhà trường với thực tiễn đời sống xã hội;

- *Định hướng sản phẩm*: Trong quá trình thực hiện dự án, các sản phẩm được tạo ra. Sản

phẩm của dự án không chỉ giới hạn trong thu hoạch lí thuyết mà có cả những sản phẩm vật chất của hoạt động thực tiễn, thực hành. Những sản phẩm đó có thể được sử dụng, công bố hoặc giới thiệu.

Với những đặc điểm trên, phương pháp dự án sẽ rất phù hợp khi tiến hành dạy học phần LSDP.

2. Vận dụng phương pháp dự án trong dạy học phần LSDP ở trường phổ thông

Chủ đề: Tìm hiểu một số di tích lịch sử, văn hoá tiêu biểu của Lạng Sơn

I. Mục tiêu

1. Kiến thức:

Sau khi thực hiện dự án, HS hiểu và trình bày được một số di tích lịch sử, văn hoá tiêu biểu của Lạng Sơn.

2. Kỹ năng:

- Phân tích, đánh giá được vị trí, tầm quan trọng của những di tích lịch sử, văn hoá tiêu biểu của Lạng Sơn;

- Hình thành một số kỹ năng như: giải quyết vấn đề, lập kế hoạch, giao tiếp, hợp tác, phỏng vấn, điều tra, phân tích, tổng hợp và báo cáo.

3. Thái độ:

HS có thái độ tự hào, trân trọng, gìn giữ, bảo tồn những di tích lịch sử, văn hóa của quê hương.

II. Chuẩn bị

1. Giáo viên:

- Tài liệu dạy học lịch sử địa phương;
- Máy vi tính có nối mạng internet (nếu có);
- Sổ theo dõi dự án cho các nhóm;
- Bảng, giấy A0, bút dạ.

2. Học viên:

- Phiếu điều tra, câu hỏi phỏng vấn;
- Trang phục biểu diễn (nếu có);
- Mẫu vật, vật phẩm, tranh ảnh...

III. Phương pháp

- Học theo dự án.

IV. Các hoạt động dạy học

Dạy học theo dự án thường được tiến hành theo ba bước sau :

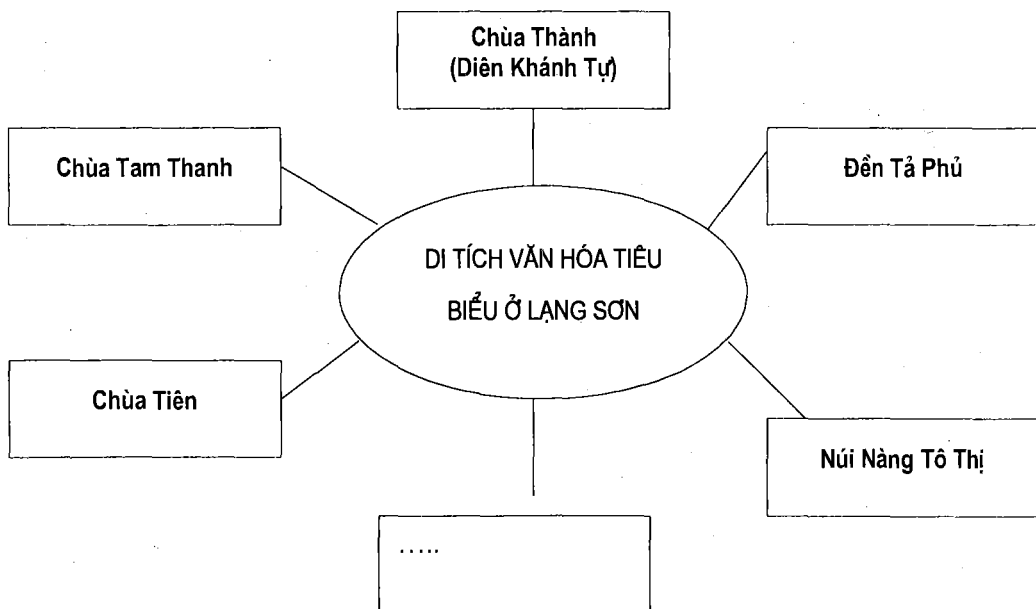
Bước 1: Lập kế hoạch

- Giáo viên giới thiệu chủ đề “Tìm hiểu về lịch sử - văn hóa Lạng Sơn”. Tiếp đó, sử dụng sơ đồ tư duy để phát triển các chủ đề liên quan (phụ lục1). Hướng dẫn HS chọn chủ đề theo sở thích và thiết lập nhóm HS có cùng sở thích.

Ví dụ: Lập sơ đồ tư duy

- Hướng dẫn các nhóm sử dụng sơ đồ tư duy để phát triển, lựa chọn tiểu chủ đề, xác định nội dung cụ thể cần tìm hiểu và tổ chức cho các nhóm trình bày, thảo luận, góp ý, bổ sung về tiểu chủ đề và các nội dung cần tìm hiểu.

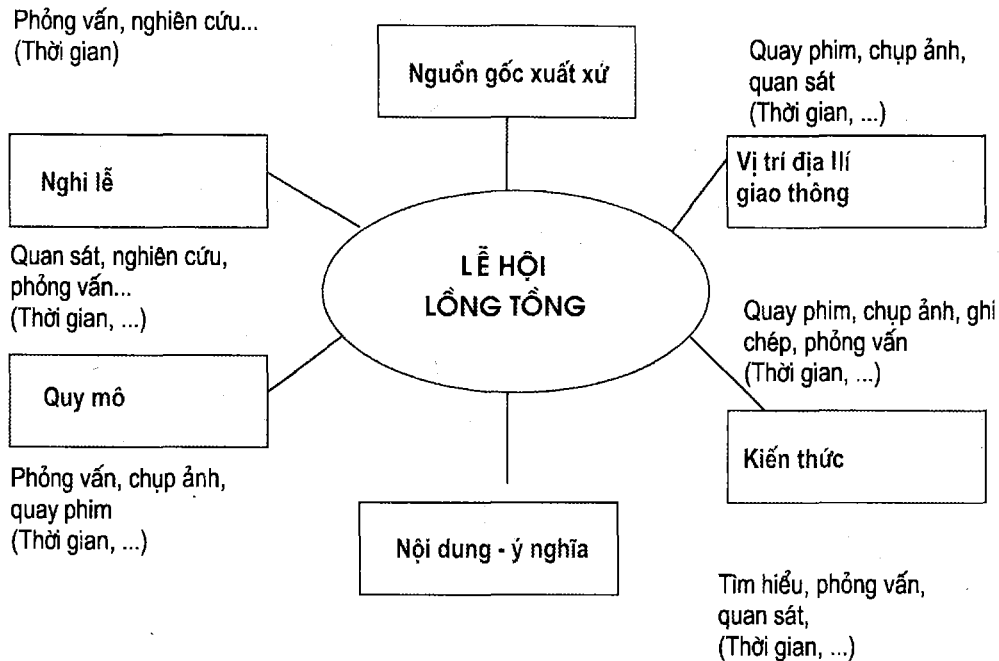
Sơ đồ tư duy tìm hiểu chủ đề

- Hướng dẫn HS thảo luận, xây dựng, trình bày và hoàn thiện kế hoạch thực hiện nhiệm vụ của nhóm

Sơ đồ tư duy lập kế hoạch dự án

Bước 2: Thực hiện kế hoạch dự án và xây dựng sản phẩm

- Hướng dẫn HS một số kĩ năng thực hiện dự án như cách thu thập thông tin, xử lí thông tin, tổng hợp và trình bày kết quả.

- Theo dõi giúp đỡ các nhóm cách trình bày và báo cáo sản phẩm của dự án.

Bước 3: Báo cáo kết quả trước lớp

- Tổ chức cho các nhóm báo cáo kết quả dự án và đánh giá sản phẩm theo phiếu.

3. Kết luận

Trong dạy học theo dự án, giáo viên chủ yếu đóng vai trò tư vấn, hướng dẫn, giúp đỡ nhằm kích thích động cơ, hứng thú, sự sáng tạo, tính tự lực, kiên nhẫn, chịu trách nhiệm, năng lực tự đánh giá và năng lực cộng tác giải quyết những vấn đề phức hợp... Với những ưu điểm trên, dạy học dự án góp phần khắc phục những nhược điểm của một số phương pháp dạy học truyền thống, bổ sung cho những phương pháp dạy học khác. Tuy nhiên, khi vận dụng phương

pháp này cần phải tính toán đến nội dung, thời lượng dạy học cũng như các phương tiện vật chất và tài chính phù hợp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Chương trình giáo dục phổ thông (ban hành theo QĐ số 16, ngày 5-5-2006/ BGD & ĐT)
2. Nghiên cứu, biên soạn lịch sử địa phương (Kỉ yếu hội thảo khoa học toàn quốc), tháng 6-2002
3. Tài liệu tập huấn về phương pháp và kĩ thuật dạy học tích cực, Bộ Giáo dục và Đào tạo, tháng 4-2010
4. Nguyễn Cảnh Minh, Giáo trình Lịch sử địa phương, NXB Đại học Sư phạm, 8/2005

SUMMARY

In the context of opening, regional and international integration the maintenance of ethnic characteristics, education of the love of fatherland, civic responsibilities.. shall be put up. History has the advantage in realizing the above educational tasks in the close relationship with other humanities and social sciences, especially the local histories in school curriculum.